

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI

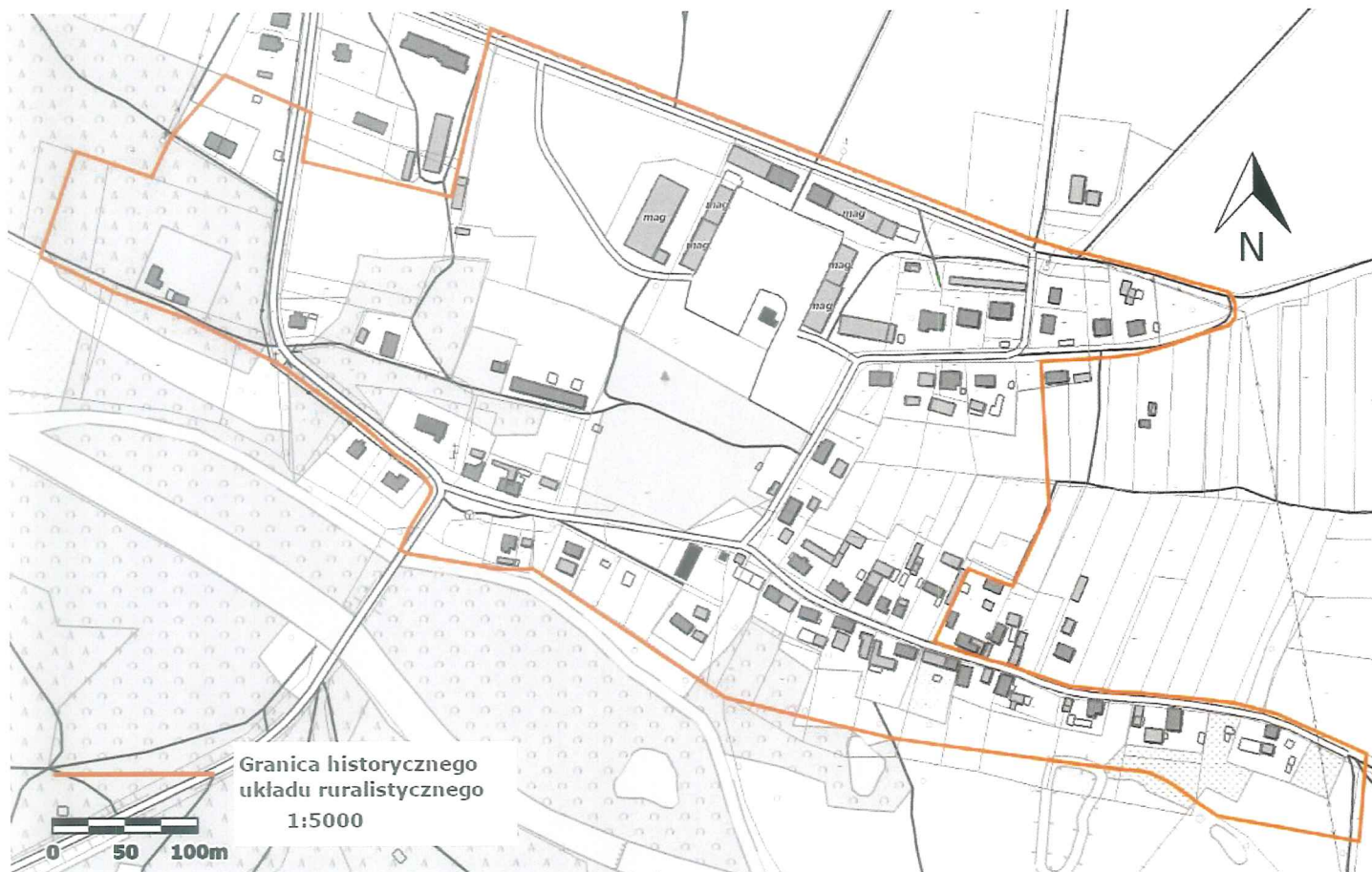
2. Czas powstania

1262 r.; XIX w.; pocz. XX w.

3. Miejscowość

RYCZEŃ

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

obszar wsi

5. Przynależność administracyjna

województwo dolnośląskie

powiat górowski

gmina Góra

6. Współrzędne geograficzne

N: 51°37'28", E: 16°30'03"

7. Użytkowanie obecne

mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwy: Reocena (1310), Riczin (1383), Riczen (1385), Rützen (do 1945)

Historia: Miejscowość o metryce średniowiecznej (pierwsze wzmianki – 1262 r.), należąca pierwotnie do księstwa głogowskiego. Ok. poł. XIII w. na terenie Ryczenia mieścił się gród warowny. W 1397 r. miejscowość została włączona do księstwa oleśnickiego, w l. 1512-1525 należała do milicko – żmigrodzkiego wolnego państwa stanowego, a następnie znalazła się w granicach księstwa legnicko-brzesko-wołowskiego. W 1345 r. Ryczeń był własnością Hienrich von Biberstein, w l. 1475 – 1580 rodu von Haugwitz. W XIV i XV w. miejscowość posiadała przywilej targów i jarmarku. W pocz. XVII w. dobra stanowiły własność Hansa von Dyhrn, a w 1675 przeszły w posiadanie wolnych panów von Roth. Od 1771 do czasów II wojny światowej stanowiły własność rodziny von Carmer. W k. XVIII w. na terenie Ryczenia funkcjonowały kościół ewangelicki, szkoła ewangelicka, wodociąg, młyn wodny, liczne warsztaty tkackie. Wśród mieszkańców wsi wymieniano 9 kmieci, 19 zagrodników, 37 chałupników. Do miejscowości należał folwark *Heidevorwerk* (ob. Dziczek). Do 1818 r. Ryczeń przynależał do powiatu wołowskiego, a potem wszedł w skład powiatu górowskiego. W 1820 r. w Ryczeniu powołana została samodzielna gmina ewangelicka. Przed 1830 r. założone zostały, należące do Ryczenia: kolonia *Rothenthein* i folwark *Bartschvorwerk*. W XIX w. we wsi oprócz kościoła ewangelickiego, szkoły ewangelickiej, wodociągu, młyna wodnego, licznych warsztatów tkackich odnotowano także browar, gorzelnię, folusz, cegielnię.

Ryczeń jest niewielką wsią o nieregularnym układzie. Centralną część miejscowości zajmują, posadowione na skarpie, zespoły kościoła ewangelickiego oraz pałacowo – parkowy z folwarkiem. Zespół kościoła ewangelickiego usytuowany jest na pld. – zach. od folwarku. Historycznie w skład tego założenia wchodził kościół, plebania, szkoła i pochodzący z II poł. XVII w. cmentarz. Świątynia pierwotna wzniesiona w 1662 r., w 1820 r. zastąpiona została nową. W tym czasie wzniesiono też pastorówkę i budynek szkoły. Obecnie zespół stanowi teren zielony. Kościół i plebania nie istnieją, zachował się budynek szkoły (nr 11), który pełni funkcję mieszkalną. Zespół pałacowo – parkowy o barokowym rodowodzie usytuowany był po wschodniej stronie założenia kościelnego. Dziś pałac nie istnieje, park jest nieczytelny. Zachowała się jedynie wsch. oficyna przypałacowa. Na północ od części rezydencjonalnej usytuowane jest założenie gospodarcze, stanowiące dominantę przestrzenną w krajobrazie. Zasadnicze podwórze rozplanowane jest wokół rozległego, czworobocznego dziedzińca ze zwartą zabudową gospodarczo – mieszkalną. Pierzeję płn. i wsch. stanowią obiekty pochodzące z k. XIX i pocz. XX w., w tym usytuowany po wsch. stronie okazały, ceglany spichlerz z 1900 r. W pierzei zach. zlokalizowane są współczesne obiekty gospodarcze. Poza głównym podwórzem, po jego wsch. stronie usytuowany jest budynek rządówki, po pld. stronie budynki mieszkalne pracowników folwarcznych. Większość budynków przynależnych do zespołu zachowana jest w złym stanie technicznym.

Historia cd., istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, bibliografia, źródła, materiały kartograficzne w zał. nr 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

mgr Beata Basa Miodyńska
sierpień 2024 r.